

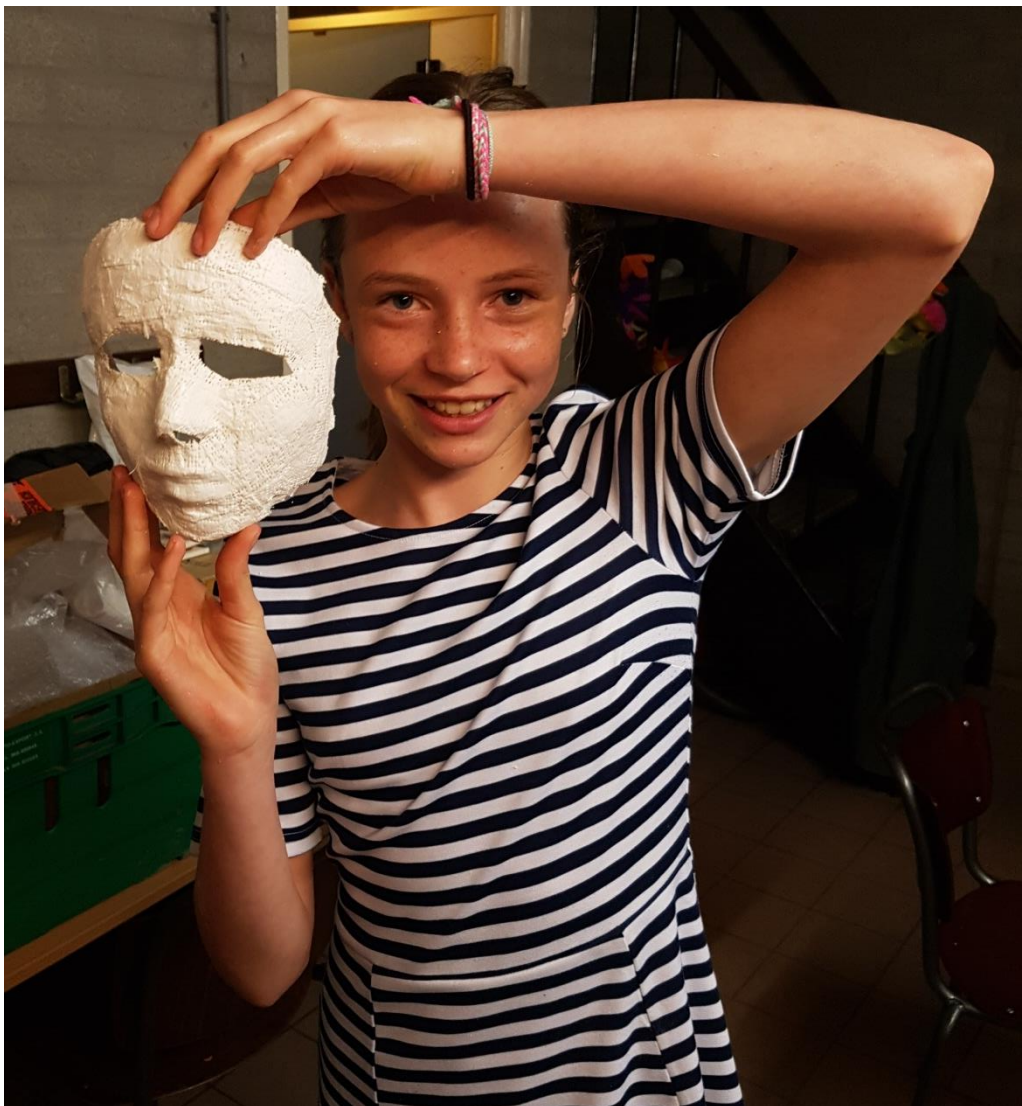
“CyGy” is het nieuwsbulletin voor de ouders van de leerlingen van het Cygnus Gymnasium. Het verschijnt vier maal per jaar. Kopij voor dit blad is altijd welkom. Gelieve kopij in te leveren bij Thomas Peters, bijvoorbeeld via e-mail (th.peters@cygnusgymnasium.nl).

Inhoud

Voorwoord

Mededelingen

Bijdragen uit de vakken

Voorwoord

Beste ouders,

Hoe ervaar je als ouder wat de school van je kind(eren) bijzonder maakt? Anders dan op de basisschool kom je niet meer vaak 'binnen'. De kinderen zijn ouder en zelfstandig(er), je staat niet meer aan het schoolhek en de drempel is hoger. De verhalen van je kinderen – zeker van jongens – zijn vaak kort.

Naar de thema-avond van de Ouderraad kwamen gelukkig veel ouders (eigenlijk zijn avonden van het Cygnus altijd goed bezocht). Het thema was voor velen een *eye opener*. Een informatief verslag door Estelle van de Ouderraad leest u in deze "CyGy".

Wie kijkt er nog meer 'van enige afstand' naar het Cygnus? Vorige week had ik een collega van een andere school, die zich oriënteert op leiderschap (ja, zo heet dat nu eenmaal), een dag lang als schaduw mee. Hij was heel enthousiast over de school en de leerlingen, de activiteiten die we organiseren en de medewerkers. Altijd fijn om feedback op onze handel en wandel te krijgen.

De belangrijkste 'bron van informatie' komt in deze "CyGy" volop aan het woord: de leerlingen. Veel collega's laten de leerlingen verslag doen van hetgeen we ondernemen. We willen natuurlijk het liefst dat Cygnianen zicht hebben op waar ze mee bezig zijn. Onze onderwijsontwikkeling streeft ook naar (ver)groot eigenaarschap van de leerling; dit schooljaar onderzoeken we nadrukkelijk de mogelijkheid om nog meer te flexibiliseren. Niet iedereen heeft hetzelfde nodig en zelf keuzes mogen maken voelt fijn.

Veel leesplezier gewenst met verslagen 'uit eerste hand'!

Thomas Peters

Veni, vidi, fietsie 2017

De Limes-fietsocht 2017 vond dit jaar plaats van donderdag 21 tot maandag 25 september. Met een goede groep van 22 vijfdeklassers en vier docenten fietsten we van Amsterdam naar Katwijk en toen langs de oude Limes-route naar Nijmegen; in totaal 230 kilometer. Alette Rosing verzette bergen in de voorbereiding en Chiara Tissen en Anna Vermeiden dachten aan alles wat anderen vergaten. Er was de fijne bus van Ad. Een aantal dagen kregen we vrij van school, maar daar stond tegenover dat we ook in onze eigen weekend moesten fietsten. Na een aantal jaren verschillende varianten geprobeerd te hebben, lijkt deze vrijwillige excursie een vaste vorm te krijgen. Ella van Loenen heeft een mooie vlog over deze reis bijgehouden, maar toch wil ik nog iets extra's belichten wat ik ook weer moeilijk uit kan leggen.

Op een gymnasium wordt je voorstellingsvermogen extra ontwikkeld; je leert over Grieken en Romeinen en je probeert je voor te stellen hoe dat toen gegaan is. Op deze tocht stonden we bij Katwijk en je stelt je voor hoe dat fort De Brittenbrug er uit heeft gezien. Het moet ergens in zee liggen, onder een zandbank. In de 16de eeuw hebben Katwijkers de ruïnes in de zee zien liggen.

In Leiden hebben we geluncht en op een leuke band gewacht in het nagebouwde kamp Matilo; hoe zou dat vroeger geweest zijn op die plek die nu midden in een nieuwbouwwijk ligt? Ik was erg enthousiast over wat ze bij fort Fectio gedaan hebben; de contouren van het Romeinse kamp zijn in wit steen opgebouwd met Oud-Romeinse vondsten in de stenen ingemetseld. Je ziet ze leven die Romeinen, je ziet ze over de snelweg achter de Bataven aangaan. In het Archeologiehuis Zuid Holland hadden zelfs we een archeotolk van Archeon die ons rondleidde. Een ongelofelijk talent gekleed als Romein. Wietske vond het de ideale rondleider.

Ik fietste die dagen en ik ken de locaties, ik ken het landschap. Ik wil elk jaar mee alleen al om een dag van Wijk bij

Duurstede naar Nijmegen te fietsen, over die mooie dijkjes door die groene weilanden. Maar ik dacht steeds aan die mensen van vroeger, de Romeinse soldaten die ook langs die route gelopen moeten hebben, die hulptroepen die in een wachttoren de nacht hebben doorgebracht. In Castellum Hoge Woerd was ik er het dichtste bij; je leerde de schipper van het opgegraven schip daar goed kennen, een oud legionair, een timmerman die een vriendin had met mooie schoenen. Adrian Goldsworthy schreef een boek *The Complete Roman Army* en daar leer je wel het een en ander over het leven van die soldaten. Hun leven in de barakken van een kamp, hun eindeloze oefenen, hun dieet van graan, ham en zure wijn, de gezinnen die ze er onofficieel op na hielden in dorpen bij hun kamp. Maar het is niet wat ik zocht. Ik ben veel meer gecharmeerd van Anthony Birley's *Garrison life at Vindola, a band of brothers*. Het is een boek over vondsten van talloze schrijfplankjes met brieven van soldaten die gelegerd waren bij de Muur van Hadrianus in Groot-Brittannië. Daar leer je de mensen uit de oudheid echt door kennen. Ze schrijven brieven over hun dagelijkse praktijk en de daarmee gepaard gaande zorgen aan hun familie thuis.

Die 'band of brothers' (m/v) zie je ook zo duidelijk terug in zo'n Limes-fietstocht. Merlijn en Wietske die een tent van Arvid hadden geleend; Sara, Liang, Veerle en Cile die samen hun tent deelden en samen kookten; Thijn die al vier jaar lang met Mohamed in de klas zit en zich ook samen op hadden gegeven; hij had

ook een fiets van Mohamed geleend; Rosali en Ella die bij elkaar in de klas zitten en een goed team vormden; Storm en Pablo die kampeerden, kookten en afwasten met Thijn en Mohamed; Karlijn, Vita en Femi die samen een tent hadden. Cile kende Lieke al van de basisschool; Isa nam de tent mee, Lotta de afwasspullen en Meike het gasstel. Het kamperen was een sociale en geoliede machine na een paar dagen, maar ook waren er op de fiets veel wisselende contacten. Sommigen kenden bijna niemand aan het begin, anderen hadden zich samen opgegeven en zochten nieuwe combinaties.

Onze laatste camping in Oosterhout (Gld) was de schoonste die ik ooit gezien heb. Een meneer Helderder schrobde volgens mij de voorziening al als je nog maar net de douche uit was. Tijdens onze laatste avond daar luisterden we naar een flitsende lezing over Romeins recht door hoogleraar Corjo Jansen, een kennis van Veerle. Er was een kampvuur en er werd gitaar gespeeld. De volgende dag werd ik aangesproken door andere kampeerders die het jammer vonden dat we na een dag al weggingen. Ze hadden zo van onze Amsterdamse groep genoten.

Misschien moeten we op het Cygnus weer eens brieven gaan schrijven. Brieven die we dan laten vinden door een toekomstige Anthony Birley. Limesfietsers zijn altijd een categorie apart, maar het sociale gevoel van dit jaar viel erg op. Je ziet daar geen samenleving die verruwt, het is daar geen tijd van onbehagen.

Volgens mij kunt u dit ook zelf gaan observeren. Houd de jaarplanning in de gaten van 2018 en zet uw caravan dan op de juiste dag neer op camping De Grote Altena, Waaldijk 38 in Oosterhout. U hoeft zich niet op te geven; knik me, als u er bent, alleen even begrijpend toe in het toiletgebouw.

Gert Bos

AIM presteert

Van onze huidige 5de klassers is een deel intensief gevolgd met betrekking tot een promotieonderzoek naar de spreek- en schrijfvaardigheden van AIM-leerlingen ten opzichte van leerlingen die met een traditionele taalmethode Frans leren. Geertje Duncan en Lara Clarkson zijn maar liefst 3 jaar lang gemonitord met hun klas. De leerlingen werden jaarlijks geïnterviewd en bevraagd door de onderzoekers. Dit mondelinge toetsmoment werd opgenomen en per 'taaluiting' geanalyseerd. Daarnaast schreven ze 4 à 5 verhaaltjes per schooljaar die allemaal zijn opgestuurd naar Groningen.

Tenslotte zijn de leerlingen meermaals bevraagd met betrekking tot hun motivatie en hun waardering voor het vak, de methode, de docent, de taal, etc.

De eerste resultaten van Audrey Rousse-Malpat van de RUG (Rijks Universiteit Groningen) laten zien dat de AIM-leerlingen in de onderbouw op spreek- en schrijfvaardigheid beter presteren. Wel is te merken dat de hoeveelheid doeltaal hierin doorslaggevend is. De docenten die de AIM-methodiek gebruiken, spreken Frans in 90-95% van de tijd. Voor de andere methode varieert dit tussen 40% en 60%. Opvallend is dat de leerlingen van de docent uit de laatstgenoemde groep die het meest Frans spreekt, het dichtst in de buurt van de AIM-leerlingen komen met hun niveau van spreek- en schrijfvaardigheid. De hypothese is dat dit effect door doeltaalgebruik en veel interactieve werkvormen wordt bereikt en dat de docent in staat is om deze twee kenmerken vol te houden omdat de leerlingen gewend zijn ondergedompeld te worden in de taal.

Echter, doeltaalgebruik alleen kan deze resultaten niet verklaren. Het is een combinatie van de methode en de hoeveelheid Frans in de les. De rol van motivatie wordt momenteel onderzocht.

Lara Clarkson

Verwondering

De derde klassen zijn begonnen met het vak filosofie. De eerste opdracht was een "verwonderings"-opdracht.

Filosofie begint met verwondering. Als je iets gewoon vindt, vind je het vanzelfsprekend. Je vraagt je dan niets af: het is gewoon zo omdat het zo is. Als je wel wilt weten waarom iets is zoals het is, dan moet je het eerst een beetje vreemd maken. Je zet er dan een vraagteken achter. Je verwondert je!

In groepjes gingen de leerlingen op pad om een onderwerp te zoeken dat hen "verwonderde", daar hebben ze een

foto van gemaakt en een "filosofische vraag" bij gesteld.

Bep Slijkhuis

Waar ligt de grens tussen privacy en de schending ervan?

Heeft het leven zin?

Uitwisseling

Zondag 1 oktober om 8 uur vertrokken we met een groep 22 geselecteerde leerlingen uit leerjaar 3 en drie docenten voor alweer het vijfde uitwisselingsprogramma naar Jihlava in Tsjechië. De docenten, samen met Eva en Elena voor in de bus en de overige leerlingen mooi verspreid daarachter. Na 4,5 uur rijden stapte chauffeur Toon Willems in, die ons de rest van de week zou rondrijden. Omdat er op zondag nauwelijks vrachtwagens rijden op de Duitse snelwegen, arriveerden we volgens plan om 21.00 uur in Jihlava, een stadje halverwege Praag en Brno. Hoewel er bij aankomst nog niet veel ouders waren, kwam daarna snel de ene na de andere auto voorrijden zodat wij na 15 minuten toch de laatste, Nederlandse leerling mochten uitzwaaien.

Maandag begon met een toespraakje (in het Tsjechisch) van de rector van het Gymnasium, simultaan vertaald in vloeiend Engels, door Jana Simkova, één van de Tsjechische leerlingen, die ook de rest van de week de rol van spreekstalmeester met verve vervulde. De rector is nog van de generatie die met Russisch als eerste verplichte vreemde taal is opgegroeid. Hierna kregen onze kinderen van hun Tsjechische partners een rondleiding door de school. Het schoolgebouw en de inrichting doen voor Nederlandse begrippen wat gedateerd aan, maar de leermiddelen voor de leerlingen zijn dik in orde. Verder vind je in iedere gang op verschillende plekken vuilnisbakken geschikt voor het gescheiden inzamelen van afval.

De lunch werd in tegenstelling tot eerdere jaren niet gebruikt in de grote schoolkantines verspreid door de stad. Tsjechische leerlingen eten tussen de middag warm op school, maar door veranderingen in de organisatie van deze schoolkantines zijn er lange wachtlijsten om hiervan gebruik te kunnen maken en konden we onze leerlingen deze bijzondere ervaring helaas niet laten meemaken. 's Middags volgde voor de leerlingen een GPS speurtocht langs de hoogtoppen van het stadje.

Het programma, dat we bij aankomst kregen, vermeldde voor de dinsdag nog een bezoek aan het stuwmeer van Vodni Dum, waar een groot deel van het drinkwater voor Praag vandaan komt. Echter op het laatste moment kon dit programmaonderdeel geen doorgang vinden en vertrokken we in plaats daarvan naar het Vida wetenschapsmuseum in het 100 km zuidoostelijker gelegen Brno. Het museum dat nog maar vier jaar oud is, is o.a. met EU-geld tot stand gekomen en had veel weg van ons Amsterdamse NEMO. De leerlingen waren erg te spreken over het tentoongestelde en de manier waarop alles werd uitgelegd en gepresenteerd.

Op de terugweg maakten we kennis met de Tsjechische politie. De bus werd van de weg gehaald en onze chauffeur mocht alle benodigde documenten laten zien. Van de Tsjechisch docenten hoorden we dat bussen wel vaker van de weg worden gehaald in verband met vluchtelingenstromen door het land, vanaf de Balkan richting Duitsland en verder. Nadat Toon er op was geweest dat hij geen lichten aan had en dat hij voortaan echt zijn paspoort moest kunnen laten zien, mochten we verder rijden. Het resterende deel van de middag brachten de leerlingen met elkaar en hun gastgezin door.

Woensdag ging de reis naar Praag. Nadat we voor de bus een plekje aan de rivier de Vltava hadden gevonden, kon direct worden gestart met de klim naar de Praagse Burcht, waar deze dag ook filmopnamen werden gemaakt. Op verschillende plekken vertelden de Tsjechische leerlingen in kleine groepjes wat er ter plekke zoal te zien was. Na de Praagse Burcht, waar de president resideert, was de beroemde Karelsbrug aan de beurt. Vooral daar zie je dat Praag ook een enorme toeristische trekpleister is geworden. Via de nauwe straatjes van de oude stad werd de route vervolgd naar Starometske (het marktplein in de oude stad met het astronomische uurwerk). Hierna mochten de leerlingen culinair Praag verkennen. Hoewel hier en daar een enkele Trdelnik (een Tsjechische specialiteit) werd gespot, heeft de

vestiging van McDonalds, de leerlingen waarschijnlijk toch de meeste kronen ontfootseld. Na de lunch en een uurtje voor leerlingen om Praag verder zelf te verkennen, werd de bus weer opgezocht voor de anderhalf uur durende terugreis naar Jihlava.

Donderdag bezochten we het natuurmilieueducatie centrum van Baliny. Een klein dorpje zo'n 30 kilometer oostelijk van Jihlava. Hier deden leerlingen onderzoekjes naar waterbeestjes en kenmerken van water in respectievelijke een vijver, een riviertje en een klein stroompje iets verderop in het bos. Andere jaren werd de dag vervolgd met een bezoek aan Telč, een schitterend stadje, dat op de Unesco werelderfgoedlijst prijkt. Dit keer echter niet. De Nederlands docenten wilden zich dit uitstapje niet laten ontnemen en voegden spontaan dit onderdeel alsnog toe aan het programma. Veel leerlingen hadden echter al afspraken (met hun gastgezinnen) gemaakt, zodat we met een vrijwel lege bus naar het uitgestorven en frisse Telč vertrokken. De twee moedige leerlingen die ons hebben vergezeld hebben we maar getrakteerd op een overheerlijk gebakje aan het prachtige plein van Telč.

De vrijdag werd op school doorgebracht waar de watermonsters, in de loop van de week verzameld, met een prachtige chemische analysekoffer werden geanalyseerd. De rest van de vrijdag en de zaterdagochtend werden besteed aan het voorbereiden van een elftal presentaties over verschillende watergerelateerde onderwerpen. Aan het begin van de avond vertrokken veel

leerlingen, en hun docenten, naar het ijshockeystadion van de lokale club, Dukla Jihlava. Dukla Jihlava speelt sinds kort weer in de Tsjechische ijshockey eredivisie, na in de vorige eeuw wel twaalf keer nationaal kampioen geweest te zijn. Het was een spektakel van jewelste, vergelijkbaar met een schaatskampioenschap in het Thialf stadion in Heerenveen. Het feest werd nog groter toen na vier periodes de eindstand van 3-1 voor de thuisploeg op het scorebord stond. Terug in het gastgezin, wachtte de leerlingen alweer de laatste overnachting in bij de Tsjechische familie. Zij hebben de Tsjechen leren kennen als een bijzonder gastvrije volk.

Nadat op de zaterdagochtend op school de laatste hand was gelegd aan de presentaties, waren de leerlingen nog tot vijf uur die middag vrijaf om nog wat souvenirs te kopen, de koffer te pakken en afscheid te nemen van hun gastgezin.

De dag werd besloten met presentaties door elf viertallen, telkens bestaande uit twee Nederlanders en twee Tsjechen. Na afloop werden we door ouders getraakteerd op allerlei Tsjechische heerlijkheden als farewell dinner. Tegen half negen volgde het onvermijdelijke afscheid. De vele tranen die vloeiden wezen erop dat er goede vriendschapsbanden zijn gelegd. Nadat alle koppen waren geteld, zette de bus, enthousiast uitgezwaaid door de Tsjechische leerlingen, koers richting Nederland. Tot de eerste stop in Duitsland was het nog rumoerig achter in de bus, maar daarna eiste de vermoeidheid z'n tol en werd het langzaam steeds stiller in de bus. Na thuiskomst 's morgens zullen de meesten toch nog wel een paar uurtjes hun bed hebben opgezocht na deze boeiende en leerzame ervaring.

We kijken ernaar uit om de Tsjechen hier gastvrij te onthalen als zij in april 2018 Nederland en Amsterdam bezoeken. We zijn druk bezig met het samenstellen van een spectaculair programma.

Chris van Bree, Grignon van Montfoort, Saskia Wiegman

Werther

De docenten Duits kijken elk jaar weer reikhalzend uit naar de seizoensbrochures van toneelgroepen en theaters; zit er weer een 'Duits' toneelstuk tussen? Het hoeft niet in het Duits te zijn en het mag natuurlijk ook Oostenrijks of Zwitsers zijn. Dit najaar staat "Werther" op de planken. Hè, dat is toch een briefroman van Goethe!? Hoe theateraal zijn brieven?

In de lessen van de zesde klassen gelezen, besproken en bediscussieerd... en dan ga je met een grote groep Theater Bellevue in! Spannend omdat je op de recensie moet 'varen'. Je wil leerlingen een goede theaterervaring bieden. Dat is volledig gelukt; verspreid over deze "CyGy" leest u enkele van de reacties van onze Cygnianen.

Thomas Peters

Werther

Wat een fijn stuk! Op de fiets heb ik er nog aan gedacht. Het heeft me erg geïnspireerd. Vond het heel bijzonder hoe zo'n oud stuk met vrij klassiek taalgebruik voor hedendaagse jongeren toch zo geloofwaardig naar het heden werd gebracht. Heel knap gespeeld! Ook het decor werd op een vindingrijke manier ingezet bij het overbrengen van het verhaal. Met heel veel (soms vrij snijdende) humor. Muziek, decor en spel kwamen op een hele mooie manier samen.

Noah

Thema-avond *Sexting & Grooming*

Afgelopen dinsdag 7 november organiseerde de Ouderraad een thema-avond voor ouders over Sexting & Grooming verzorgd door Qpido van Spirit.

Er hadden zich 70 ouders aangemeld en er waren 78 bezoekers.

Sociale media zijn niet meer weg te denken uit het leven van kinderen. Dit zorgt voor veel nieuwe mogelijkheden, maar ook voor nieuwe risico's. In de opvoeding, begeleiding en ondersteuning van kinderen brengt dat nieuwe taken met zich mee voor ouders en mede-opvoeders: de taak om kinderen bewust te maken van deze risico's, te signaleren wanneer het mis gaat en de taak om kinderen goed te begeleiden wanneer zij een nare ervaring hebben.

Sexting is het verspreiden of delen van seksueel getinte foto's of berichten via mobiele telefoons of andere mobiele media. Delen en verspreiden van seksueel getint fotomateriaal van minderjarige kinderen wordt door de wet opgevat als het verspreiden van kinderporno.

Grooming is een werkwijze van volwassenen (vooral mannen) om het vertrouwen te winnen van kinderen zodat zij hen uiteindelijk seksueel kunnen misbruiken en/of uitbuiten.

Een selectie van tips

Seksuele opvoeding:

- Je bent als ouder zelf het voorbeeld
- Gebruik een krantenbericht of tv-programma als aanleiding voor een gesprek
- Creëer een situatie waarin je elkaar niet direct hoeft aan te kijken, bv tijdens de afwas
- Probeer op de hoogte te blijven van waar je kind naar kijkt op tv en internet

Online-veiligheid:

- Bescherm de computer met antivirusscanners
- Neem online veiligheid en je reputatie in eigen hand, wees een voorbeeld en help je kinderen hierbij
- Maak sterke wachtwoorden
- Verdiep je in privacy-instellingen en begeleid je kinderen hierbij
- Praat over: waar liggen de grenzen, wat kan wel en wat kan niet? Bv een foto plaatsen van een feest zonder vooraf degene op de foto om toestemming te vragen?

Bewust omgaan met social media:

- Wees je als ouder bewust van het belang dat internet, games en/of social media hebben voor jongeren
- Blijf in gesprek met je kinderen over hun online interesses, wees geïnteresseerd en sta open
- Bespreek het grote bereik van internet: iedereen, ook onbekenden, kunnen meekijken
- Niet alles wat je ziet of leest op het internet is echt of waar
- Leer je kinderen na te denken voordat ze iets doorsturen: is het waar, is het aardig?
- Bespreek de impact die online pesten heeft
- Maak je kinderen ervan bewust dat wat eenmaal op het internet staat, daar voor altijd staat
- Maak afspraken over: hoe ga je met elkaar om (online)?
- Met wie word je wel of niet vrienden online?
- Welke informatie deel je wel of niet online? Deel geen persoonlijke gegevens (persoons-, adres- en bankgegevens)
- Denk na over hoe je met je webcam omgaat (wees slim, men kan beelden opslaan d.m.v. printscreen/screengrab)
- Wat doe je als er iets fout gaat (pesten, virus, geweld, ruzie, bloot)?
- Geef handvatten aan je kinderen over wat ze kunnen doen bij een vervelende ervaring: niet beantwoorden, wegstikken, apart bewaren (screenshot maken, tekst uitprinten), evt. blokkeren, proberen face-to-face op te lossen, vraag hulp aan ouder, leraar, mentor, vertrouwens persoon

Verdiep je in de populaire apps onder jongeren: Snapchat, Whats app, Skype, Instagram, Facebook, Omegle.

Wat zijn de specifieke voor- en nadelen van deze apps?

Snapchat heeft één groot voordeel: de foto/filmpje die je verzonden hebt verdwijnt na 1 tot 10 seconden weer en je krijgt een melding wanneer iemand een screenshot maakt. Maar hier doe je vervolgens weinig tegen en Snapchat heeft geen controle op wat voor beelden

er verstuurd worden. In Nederland zijn er 2 miljoen gebruikers, waarvan het grootste percentage tussen de 12 en 19 jaar is.

Whats app heeft tal van voordelen: berichten uitwisselen is gratis waardoor telefoonkosten omlaag gaan; gemakkelijke groepscommunicatie, het is gebruiksvriendelijk en snel. Naast het nadeel van sociale druk en stress kost de app je je privacy. Whats app heeft namelijk toegang tot je persoonlijke gegevens, foto's, contacten, telefoonnummers en locaties en mag deze gebruiken zoals zij wil.

Skype, het voordeel is dat je er over de hele wereld gratis mee kunt bellen en de software van Skype is gratis. Nadeel is dat Skype af en toe wat zaken mee-installeert waarover je niet geïnformeerd wordt. Daarnaast kan Skype goed door Groomers gebruikt worden door – eenmaal in contact met jongeren – ze te verleiden tot seksuele handelingen voor de camera (door zich voor te doen als meisje). Waarna de Groomer ze kan afpersen en dwingen tot ongewenste seksuele activiteiten, door te dreigen de beelden openbaar te maken. Je 'on-camera' voordoen als iemand anders kan door beelden via de webcam te manipuleren. Dit kan heel eenvoudig via verschillende soorten software die gratis te downloaden zijn.

Instagram is een app waarbij je foto's en video's kunt delen. Wereldwijd heeft Instagram meer dan 500 miljoen bezoekers waarvan het grootste gedeelte jongeren zijn. Instagram wordt vaak gebruikt om foto's en films te posten die anderen schaden. Als deze accounts worden gesloten is vrij snel weer een nieuw account geopend met dezelfde content. Hierbij moet je denken aan de 'bangalijsten' of sexting-slachtoffers.

Facebook heeft bij veel mensen een plaats verworven in de dagelijkse communicatie. Zo worden er makkelijk oude vriendschappen opgespoord, bestaande vriendschappen onderhouden, nieuwe vriendschappen gesloten en ben je altijd op de hoogte van nieuws en gebeurtenissen van je vrienden. Naast

de sociale druk om voortdurend te 'checken' leidt de constante stroom van meningen en berichten vaak tot een uitvergroting van de werkelijke wereld. Ook Facebook heeft vergaande privacy-voorwaarden (eigenlijk Whats app ook, want daar zijn de privacy voorwaarden drastisch veranderd sinds het bedrijf werd overgenomen door Facebook). Zo kan het bedrijf je foto's en berichten van je profiel voor commerciële doeleinden gebruiken. Daarnaast zijn er gevallen bekend van jongeren die gepest werden op Facebook en waarbij dit uiteindelijk geleid heeft tot zelfmoord. En zijn loverboys zeer actief via Facebook, voor hen is dit een makkelijke manier om contact te leggen met een potentieel slachtoffer. Ook paydates worden vaak afgesproken via Facebook, deze afspraken hebben vaak seksuele bedoelingen!

Omegle is een website waarin je gekoppeld wordt aan een vreemde (die blijft ook onbekend!) om mee te chatten. Het grote nadeel is dat deze vorm van chatten ideaal is voor Groomers. Net zoals op Skype kan hier iemand zich makkelijk voordoen als een ander.

Onder jongeren zijn naast deze apps ook spelletjes erg populair. Groomers hebben hier ook weet van en maken massaal gebruik van deze apps om zo contact met kinderen te leggen. Het gaat hier om apps/games zoals Minecraft, My little Pony, Wordfeud, Clash of Clans, GTA en Moviestarplanet. Op deze apps/games zit een chatfunctie waardoor het voor een Groomer nog makkelijker is om contact te leggen met een kind.

Wat kun je doen wanneer je kind slachtoffer is geworden van sexting of grooming?

- Ga in gesprek met je kind, geef duidelijk aan dat het nooit zijn of haar schuld is en overleg wat het kind wil: welke acties ondernomen moeten worden
- Stel iedereen die het moet weten op de hoogte
- Bespreek met verschillende betrokkenen wie wat doet

- Probeer het materiaal van het internet te krijgen en laat bij sexting betrokkenen het materiaal verwijderen. Dit is heel moeilijk maar wel een poging waard om verdere schade te voorkomen
- Neem contact op met de politie (al is het alleen maar voor een consult). Meld in overleg bij Meldpunt Kinderporno. www.helpwanted.nl
- Zet hulp in bij GGZ/Qpido als dit nodig is voor zowel slachtoffer als dader

Handige links:

www.dekindertelefoon.nl
www.digifamilie.nl
www.digitaalpesten.nl
www.helpwanted.nl
www.mediaopvoeding.nl
<http://mijnkindonline.nl/artikelen/25-manieren-om-te-vragen-hoe-was-het-vandaag-op-internet>
www.meldknop.nl
www.mijnkindonline.nl
www.vraaghetdepolitie.nl
www.qpido.nl
www.uwkindenseks.nl

Estelle Bovelander, Ouderraad

Werther

Vooraf was ik zeer benieuwd of het wel waard was om te gaan, maar achteraf besef ik dat het zeker geen tijdsverspilling was. Het stuk was erg meeslepend en schitterend uitgevoerd, waarin alle emoties naar boven kwamen. Daarnaast ook goed om te zien dat de literatuurgeschiedenis (Aufklärung en Sturm und Drang) duidelijk terug te zien was, waardoor het ook nog een mooie ondersteuning van de leerstof is gebleken. De combinatie van de muziek en complexe mono- en dialogen maakt het mooi en de muziek maakte het stuk bovendien dragelijk en gaf je de tijd na te denken over de voorgaande dia- of monoloog.

Robin

'Ik hou van Holland'

In het najaar hebben we altijd nog een feest(je) voor alleen leerjaar 1 en 2. De Commissie (ook wel bekend als de feestcommissie, bemenst met bovenbouwleerlingen) organiseert, bereidt voor en voert uit – dat is voor mij telkens weer een feest! Brieven naar de buurtbewoners (overlast), brieven naar leerlingen en ouders en mails naar docenten. De mentoren van 1 en 2 én de leerlingmentoren van dit en vorig schooljaar zijn allemaal present.

Het thema van dit jaar "Ik hou van Holland". Docent/mentor Geertje Duncan heeft talloze feestpruiken thuis dus ook een oranje, docent/mentor Paul Bos drapeert zichzelf in de Nederlandse driekleur, ik had een 'foute' rood-wit-blauwe stropdas op oranje T-shirt en talloze leerlingen gaan los op het thema. Karin Nijman bood leerlingen de gelegenheid om in de hal spelletjes te spelen want niet iedereen houdt van discodreun. Het hoogtepunt op deze avond: Hazes vertolkt door conciërge Danny van Hoepen – onvergetelijk!

Thomas Peters

Werther

Omdat wij van tevoren al grote delen van het stuk hadden gelezen, was ik erg benieuwd naar hoe verschillende dingen verwerkt zouden worden in het toneelstuk. Een van die dingen was dat het alleen maar brieven waren. Dit vond ik uiterst goed gedaan aangezien Werther de brieven goed wist te brengen terwijl hij de aandacht hield. Tussendoor moest hij steeds de datum verwerken en hiermee werd erg leuk gespeeld. Door middel van pauzes op het juiste moment en ook het inleiden van de emotie van een bepaalde dag. Zelfs werden er grappen mee gemaakt, met een goede timing. Het stuk werd door dit soort slimmigheden nooit saai om naar te kijken. Ook was het meisje dat Lotte speelde prachtig.

Alexander

Derdeklassers op de universiteit

Afgelopen vrijdag zijn we met een groepje van acht leerlingen onder leiding van mevrouw Franken naar de leerlingconferentie van de Vereniging voor Begaafdheidsprofiel scholen gegaan. Naar aanleiding van onze deelname aan het verrijkingsproject werden we uitgenodigd om deze conferentie bij de Universiteit van Utrecht bij te wonen. Op de leerlingconferentie werden interessante lezingen gegeven door wetenschappers, hoogleraren en experts over uiteenlopende onderwerpen als exoplaneten, het vertalen van boeken, aandacht, metacognitie en filosofie. Het waren interessante en uitdagende lezingen, veelal op het niveau van eerstejaarsstudenten. Tussen de lezingen door was er gelegenheid de sfeer op de campus te proeven. Het was voor ons en alle andere deelnemers een gezellige en ook uitdagende dag. Hieronder kunt u korte verslagen lezen over diverse lezingen van de leerlingen die deelgenomen hebben aan deze dag (Ella Slot).

Metacognitie om je (school)prestaties te verbeteren

Een van de lezingen ging over metacognitieve vaardigheden, die meer nog dan intelligentie, een grote rol spelen bij onze (school)prestaties. Metacognitieve vaardigheden zijn vaardigheden die te maken hebben met plannen, het stellen van doelen en zelfreflectie. Bij hoogbegaafde kinderen ontbreekt het vaak aan deze vaardigheden, omdat de noodzaak om deze vaardigheden te oefenen in de eerste instantie afwezig is. Zij hebben immers genoeg aan hun intelligentie. Het ontbreken van deze vaardigheden kan hen later in de problemen brengen. Als minderbegaafde kun je je prestaties verbeteren door deze vaardigheden te trainen. Marcel Veenman expert op dit gebied, legde uit hoe metacognitie werkt én hoe deze getraind kan worden (Ella Slot).

Wat is vrijheid?

Filosoferen. Liefde voor de wijsheid, maar wat is wijsheid? Tijdens de lezing over 'leren filosoferen' kwamen we als groep tot de volgende definitie van wijsheid: nieuwsgierig zijn, het opnieuw bevragen van algemene vragen en het luisteren naar anderen. Het doel volgens Aristoteles in het leven was gelukkig zijn, maar wanneer ben je gelukkig? Daar zitten normen en waarden aan vast. Nadat de deelnemers van de lezing drie belangrijke normen en waarden hadden opgeschreven, gingen we dit nabespreken en kwam de waarde 'vrijheid' veel aan bod. Wat is vrijheid? Na een mooi filosofisch gesprek, kwamen we erop uit dat vrijheid begrensde cirkels zijn. In deze cirkels mag je je mening delen, hoef je niet in angst te leven en kan je staan waar je wilt staan. Maar als jij jouw vrijheid uitbreidt, kan dat de vrijheid van een ander verminderen. Het doel van de lezing is bereikt: ik heb leren filosoferen! (Fenna Heijbroek)

Spelenderwijs

Louk Vanderschuren, hoogleraar neurobiologie, kon interessant vertellen over spel en het belang van spelen voor de ontwikkeling van je cognitieve en sociale vaardigheden. Hij had allemaal testjes gedaan bij ratten waarbij je echt kon zien dat dieren die niet spelen hun sociale vaardigheden minder goed ontwikkelen. Een rat die in isolement opgroeit vertoont later onaangepast gedrag vergeleken met ratten die samen opgroeien. In een experiment met lampjes liet hij zien dat ratten die in isolement opgroeien minder goed tegen verandering kunnen en minder geduld hebben. Kortom, spelen is belangrijk! (Fien Wenneker).

De dilemma's van een vertaler

De masterclass vertalen door Maria Postema, de vertaler van onder andere De Hongerspelen, Divergent en Twilight, was erg interessant. Ze vertelde over het proces van het vertalen en de problemen en dilemma's die elke vertaler tegenkomt. Vertaal je de namen van de personages van een Amerikaans boek of behoud je de Engelse namen? Vervang je namen van supermarkten door Nederlandse varianten of laat je deze

weg? Als vertaler van Engelstalige boeken moet je niet zozeer goed zijn in Engels, maar vooral in Nederlands. Aan het eind van de masterclass hebben wij zelf ook een aantal openingszinnen van bekende Young Adult-boeken mogen vertalen (Yvonne Dijksterhuis).

De raadsels rondom elektronen

Tijdens de lezing over elektronen van Tjerk Oosterkamp, hoogleraar experimentele natuurkunde, vertelde hij over zijn werk. Hij onderzoekt en bestudeert elektronen en andere kleine deeltjes met een 'tastmicroscoop' door alles zo koud te maken dat bijna niets meer beweegt. Ook heeft hij verteld over de raadsels rondom elektronen. De lezing was heel interessant, maar soms moeilijk te volgen omdat hij meer voorkennis verwachtte dan de meesten hadden (Liselot Prins).

Exoplaneten

De lezing over exoplaneten van Frans Snik, sterrenkundige, was zeer interessant. Hij werkt aan astronomische instrumentprojecten wereldwijd en wist veel te vertellen over allemaal verschillende ingewikkelde dingen die zowel met sterrenkunde als biologie, als natuur- en scheikunde te maken hadden. Hij vertelde hoe polariseren werkt, wat voor telescopen er op aarde zijn, hoe deze instrumenten werken en wat je daar mee kan onderzoeken. Ik was onder de indruk van de hoeveelheid projecten waaraan hij heeft gewerkt. Ik begreep niet alles maar vond het wel heel leuk en heb ontzettend veel geleerd! (Willemijn Janssen)

Werther

Allereerst vond ik het stuk echt geweldig. De acteurs hadden niet beter gekund. Ben ook blij dat Cygnus dit heeft kunnen regelen want ik was hier nooit zelf heen gegaan. De tekst, het decor en de toon was allemaal zo goed doordacht en ik heb ook bij een paar stukken echt dubbel gelegen. Al met al een goed bestede avond.

Tommy

Werther

De voorstelling 'Het lijden van de jonge Werther' vond ik erg mooi. Ik vond vooral dat de hoofdpersoon (Werther) erg goed in zijn rol zat. Door zijn stemmingswisselingen en uitbundigheid kwam de 'Sturm und Drang' erg goed naar voren. In de voorstelling waren ook grappige, eigentijdse elementen verwerkt, zoals de muziek en het dansen. Verder vond ik het decor ook goed bedacht, dit hebben ze op veel manieren gebruikt in het stuk. Ik ben blij dat we met school de kans kregen om hier naartoe te gaan.

Lotte

Scholierensymposium AMC & VUmc

Twee weken voor de publiekslezing De Anatomische Les in het concertgebouw (<https://www.amc.nl/web/Het-AMC/Jaarlijkse-evenementen/De-Anatomische-Les-1/De-Anatomische-Les-2017.htm>) organiseerden AMC en VUmc op donderdag 2 november het Scholierensymposium. Dit symposium heeft hetzelfde thema als de Anatomische Les: hoe bacteriën met elkaar praten.

Professor Bonnie Bassler zal het in haar Anatomische les hebben over *quorum sensing*, het proces van communicatie tussen bacteriën. Zij ontdekte dat bacteriën met elkaar 'spreken' in een chemische taal die ze in staat stelt om hun verdediging en aanvallen te coördineren. Als we deze *quorum sensing* leren beheersen, zouden we de ziekmakende eigenschappen van bacteriën kunnen aanpakken.

Tijdens het Scholierensymposium werd er een korte film vertoond en gaven onderzoekers uit VUmc en AMC een aantal korte colleges over dit onderwerp in een heuse collegezaal. Na de lunch was er een divers programma met rondleidingen en workshops in het AMC.

Tien leerlingen uit de G5 Biologiegroepen hebben deelgenomen aan dit scholierensymposium en zij doen hieronder verslag [ingekort TP].

Namens de Sectie Biologie,
Chris van Bree

De dag begint met een lezing van **internist-endocrinoloog Max Nieuwdorp**. Hij vertelt over een nieuwe ontwikkeling in de medische wereld; fecale transplantatie. Door middel van het transplanteren van de darmflora van een gezond persoon zou een ziek persoon beter kunnen worden.

Toen artsen een verband zagen tussen intestinale microbiota (oftewel darmflora) en diabetes, begon het onderzoek over fecale transplantatie populairder te worden. Het werd duidelijk dat hormoon en auto-immuunziekten relaties hebben met darmbacteriën. Aangezien het soort voedsel wat je eet uiteraard invloed heeft op deze bacteriën, zou het dus betekenen dat een aangepast voedselpatroon een aangepast ziektebeeld betekent. Een voorbeeld hiervan is de aanmaak van eczeem: ook hierbij is een relatie gevonden met bepaalde darmbacteriën. De stofjes die deze darmflora produceren worden via de lever in de bloedbaan vervoerd en kunnen dus zo de aanmaak van eczeem beïnvloeden. Fecale transplantatie, het geven van de darmflora aan iemand anders, heeft dus een groot, doeltreffend effect met een betekenisvolle toekomst.

Zelf vonden wij het een erg leerzame maar zeker ook leuke dag. De mini-colleges waren erg interessant, vooral omdat de colleges allemaal over redelijk nieuwe ontwikkelingen in de medische wereld gingen. De sprekers waren allemaal erg gemotiveerd en waren heel enthousiast om hun kennis over te dragen.

[...]

Al met al was het een erg geslaagde dag, die voor ons bevestigd heeft dat wij graag in een ziekenhuis willen werken en

onderzoek willen doen naar onderwerpen met een groot toekomstperspectief, zoals fecale transplantatie.

Maartje Eggen en Nikki Fronczek

Thecla A.M. Hekker is een arts-microbioloog. Zij zei het volgende: "Microbes rule the world." Onder microben verstaan we: bacteriën, virussen, schimmels en gisten. Schurft is een beestje dat behoort tot mijt. Het kan worden overgedragen van mens naar mens. Daarbij is er fysiek contact van minstens 15 minuten nodig. Het beestje kan namelijk niet springen/vliegen. Wanneer het schurftbeestje overloopt zoekt het als eerste een plekje om te graven. Het kan een gaatje graven d.m.v. enzymen die uit zijn mond komen. Krabben is functioneel voor het graven van een gat. Wanneer een mannelijke en vrouwelijke schurft paren, overlijdt het mannetje direct na de bevruchting. Het vrouwtje legt dan eitjes, waaruit larven komen. De larven groeien dan weer uit tot mijt. Alle planten en dieren hebben hun eigen mijt. Ze leven in symbiose. Veel mensen verwarren mijt met luis. Er is echter een cruciaal verschil om deze twee uit elkaar te halen. Mijt heeft namelijk 8 poten, terwijl luis er maar 6 heeft. Er bestaan verschillende soorten mijt. Kippenmijt is een mijt die zoals de naam al zegt leeft van kippenbloed. Echter kan het kippenmijt mensen bijten als er niet genoeg kippen zijn. Als tweede is er huisstofmijt. In je bed alleen al bevinden zich er 2 miljoen! Veel mensen zijn allergisch voor huisstofmijt. Ze zijn dan allergisch voor de poep en schimmel die door de huisstofmijt wordt uitgescheiden. Als laatste is er haarfollikelmijt. Iedere volwassene heeft wel haarfollikelmijt zonder dat je het weet. Haarfollikelmijt kan roodheid en ontstekingen veroorzaken. Mijt kan ervoor zorgen dat je afweermechanisme daalt. Hierdoor ben je gevoeliger voor secundaire infecties, die weer bijvoorbeeld je nieren aan kunnen tasten. Mevrouw Hekker had ons erop gewezen dat er nog vrij recent een schurftuitbraak in het VUmc was opgetreden. Artsen hadden namelijk niet goed op de mogelijkheid gelet, dat de vrouwelijke patiënt wellicht schurft zou

hebben. Ze hadden niet goed genoeg met de patiënt gepraat om een goede diagnose te kunnen stellen. Daarom had mevrouw Dekker ons verteld, dat we altijd eerst goed moeten praten met de patiënt om op die manier dit soort dingen te voorkomen. En je moet altijd je loop gebruiken!

Saaly Alsaady en Vera Reits

Saaly:

De middag vond ik geweldig. Van begin tot eind. Tijdens de lezingen werden er dingen verteld die ik niet wist. Dit heeft mij aan het denken gezet. Oplossingen proberen te vinden die nog niet zijn gevonden. Daarbij was de workshop zeer leerzaam. Ik heb nooit te nimmer verwacht dat ik op die dag zou leren hechten. Niet dat ik het goed kon, het ging namelijk helemaal mis, maar het was leuk dat er een echte professional mij daarbij hielp. Al met al was het een dag om nooit te vergeten!

Vera:

Er werden op de dag zelf vele interessante verhalen verteld. Ik weet nu bijvoorbeeld dat luis niet hetzelfde is als mijt. Het verschil zit hem in de poten! Verder vond ik het intrigerend om te zien hoe teambuilding werkt. Ik werkte samen met mensen die ik nooit ontmoet heb en er kwamen goede discussies tot stand. Het was een superleuke dag!

Buiten Europa op vakantie geweest en erna een stuk verkleurd huid op je arm zien? Let op, dit kan een infectie zijn!
Dr. Michèle van Vugt, internist-infectioloog en principal investigator in het AMC, heeft een lezing gegeven over verschillende dermatologische klachten ten gevolge van vakanties in verre landen. Ze specialiseert zich in infecties o.a. door parasieten. Geïnfecteerde rode bloedcellen zorgen hierbij voor een blokkade in je bloedbaan, waardoor griep verschijnselen als hoofdpijn, spierpijn en koude rillingen optreden. Hierdoor denken de meeste mensen dat ze gewoon in bed moeten gaan liggen en dat het vanzelf overgaat, terwijl een bezoek aan de huisarts nodig is.

Na de lezing zijn wij opgedeeld in groepjes en volgden wij verschillende workshops. Bijvoorbeeld een cursus reanimeren en hechten. Ook zijn we rondgeleid door het gedeelte van het AMC waar MRI-scans worden gemaakt. Het laatste onderdeel bestond uit Team Based Learning, oftewel TBL. Hierbij is het de bedoeling dat je als groep samen een probleem of vraagstuk krijgt die je moet oplossen. Door het samen te doen leer je meer en moet je je antwoorden beargumenteren. In het AMC maken ze veel gebruik van deze leer methode. Al met al was het zeker een zeer leerzame ervaring!

Omar Elsayed en Pablo Henneman

Op donderdag 2 november hadden wij het genoegen om het AMC te mogen bezoeken samen met andere scholen uit Amsterdam. Na de presentaties over poeptransplantatie, mijten en reizen naar Afrika, werd het college afgesloten met de presentatie van **Jack van Horsen** over communicatie in de hersenen. Hij gebruikt het concrete voorbeeld het hebben van de aandoening aan het centrale zenuwstelsel: MS (multiple sclerose). Opvallend was dat juist in de noordelijke en westerse landen MS veelvuldig voorkomt. De reden hiervan is niet de welvaart van de landen, maar het tekort aan vitamine D oftewel zon. Het immuunsysteem wordt door dit tekort aangetast. Het gebrek aan vitamine D is slechts een van de vele factoren die invloed hebben op deze ernstige ziekte. Jack rondde zijn presentatie af met de mogelijkheid van de poeptransplantaties. Het zou toch geweldig zijn als we door middel van poep ziektes zoals MS, waar voorheen geen geneesmiddel tegen bestond, kunnen genezen? Het microbiom van de darmen kan door andermans ontlasting zodanig veranderen dat de communicatie tussen de darmcellen en de hersencellen kan veranderen en dus ook het gedrag van de hersencellen. Na de interessante en goed te volgen colleges werden alle leerlingen in groepen opgedeeld. Er waren verschillende onderdelen, en wij gingen eerst naar een quiz over hoe is vast te stellen wat er aan de hand is als iemand plots op de grond valt en ook wat je het

beste kunt doen. De vragen werden gesteld naar aanleiding van een fragment uit bijvoorbeeld de tv-serie Doctor House. Na deze informatieve tips kregen we een kleine rondleiding door museum Vrolik, waarin tientallen baby's op sterk water stonden. Het was bijzonder om te zien, maar na een tijdje kregen we wel een beetje misselijk gevoel in onze maag. Sommige baby's hadden de meest afschuwelijke aandoeningen, uitstulpingen en afwijkingen. De combinatie met de witte gloed die ze hadden gekregen en de informatie dat ze hier al zo'n honderd jaar stonden zorgde voor een beetje horror-achtig gevoel. Na het bezoekje aan dit niet zo vrolijke museum, kregen we een cursus hechten. Met instrumenten die daadwerkelijk in het ziekenhuis worden gebruikt, mochten we op een nephuid van schuim oefenen. We hadden het nog aardig snel onder de knie.

Madelief van Meggelen en Elisabeth Hoekstra

Werther

Het lijden van de jonge Werther begon naar mijn mening wat langzaam met een aantal lange monologen, maar dat zorgde wel dat de impact groot was toen de muziek begon te spelen en door de plotselinge bak aan licht en geluid duidelijk werd hoe groot het effect van het ontmoeten van Lotte was op Werther. Verder vond ik het mooi dat het pistool waarmee Werther uiteindelijk zelfmoord pleegt à la Tsjechov al het hele toneelstuk in het decor hing. Al met al vond ik het een indrukwekkende voorstelling en ben ik blij dat ik het heb gezien.

Toon

Zuid-Kennemerland

Vanuit de sectie biologie organiseren wij een tweedaagse veldwerkexcursie voor de leerlingen uit leerjaar 6. Het doel van deze excursie is onze leerlingen competenties te laten ontwikkelen die samenhangen met de wetenschappelijke manier van werken en zo ze beter voor te bereiden op een wetenschappelijke opleiding.

Op vrijdagochtend 22 september vertrokken we met alle G6 leerlingen vanuit het Cygnus gymnasium op de fiets naar het Bezoekerscentrum De Kennemerduinen. Daar hebben de leerlingen in regen en zonneschijn de hele dag in het duingebied veldwerk uitgevoerd. De overnachting was in de Stayokay in Haarlem.

Zaterdagochtend zijn we verder gegaan met het verzamelen en uitwerken van data. In de loop van de middag fietsten we terug naar Amsterdam met een korte stop in Haarlem voor een bezoek aan het Teylers Museum.

Ook dit jaar weer hebben wij, de sectie biologie, genoten van de inzet, doorzettingsvermogen en enthousiasme van onze leerlingen. Hoewel zij voor deze excursie een vrije dag hebben moeten inleveren, hebben ze de excursie gemiddeld met een 8 gewaardeerd.

Dank en hulde namens de biologie sectie,
Saskia Wiegman, Chris van Bree, Marit Olsthoorn, Julius Aarndell

Werther

Ik vond het zeer leuk om met school naar Werther te gaan. Theater is sowieso leuk maar met school heeft het ook iets extra's. Dan heb ik het over het feit dat je leerstof kan koppelen aan het toneel. Bovendien zette het stuk tot nadenken aan. Is de ratio daadwerkelijk belangrijker dan het hart? Zelf ga je minder snel naar toneel, dus het is leuk als dat vanuit school georganiseerd wordt. Zeker voor herhaling vatbaar. Graag vaker!

Job

G4 in Artis

Ieder jaar weer gaan voor verdieping van het onderwerp diergedrag met de leerlingen van G4 Artis in om het gedrag van mens en dier te observeren,

analyseren en kwantificeren. Met duidelijke opdrachten gaan de leerlingen het park in en komen aan het eind van de beschikbare tijd bij de docenten langs om hun werk te laten beoordelen en in te leveren.

Naast het werk genieten de leerlingen en wij van de bijzondere collectie van Artis en natuurlijk ook van de kunstjes van de dieren.

Onze G4 leerlingen hebben van deze excursie een gezellige en leerzame ervaring gemaakt.
Wij zijn trots op onze pupillen.

Namens de sectie biologie,
Saskia Wiegman, Chris van Bree, Marit Olsthoorn, Julius Aarndell

Werther

Ik vond het erg leuk om het toneelstuk het lijden van de jonge Werther gezien te hebben. Vooral omdat we het van tevoren gelezen hadden herkende je heel veel in het stuk. Van te voren vroeg ik me erg af hoe ze een briefroman zouden opvoeren, maar dat was wel goed gedaan. Ook vond ik het leuk dat ze er humor in hebben verwerkt en het decor vond ik erg passend. Alles had een functie, maar er stond niet te veel op het toneel.

Saar